

Sürdürülebilir Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri

Osman PEPE

Çevre ve Orman Bakanı

Endüstri ve teknoloji alanında meydana gelen hızlı gelişmeler, bir yandan insanın doğa üzerindeki egemenliğini artırıp yaşam düzeyinin yükselmesini sağlarken; diğer yandan artan nüfus ve hızlı kentleşme ile birlikte doğal dengelerin giderek bozulması sonucunda tüm canlıları tehdit edecek boyutlara varan hava, su ve toprak kirlenmesine neden olmuştur.

Daha önceleri sadece dar kapsamlı kirlenme sorunları ve bunların ortadan kaldırılmasına yönelik kısa vadeli çözümler olarak algılanan çevre, bugün kendini doğal, ekonomik, sosyal ve kültürel değerlerin bütünü olarak göstermeye başlamıştır. Bu gelişmeyi belirleyen en önemli faktör de sosyal ve ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesinde kullanılan kaynakların hızlı ve geri dönüşmez bir şekilde tahrip edilmesidir.

Bu gerçeğin anlaşılması, beraberinde geleneksel kalkınma modellerinin terk edilmesi ve yeni model arayışlarını da gündeme getirmiştir. Böylece geleneksel sınırsız kalkınma ve sınırsız tüketim modelleri yerini sürdürülebilir ve dengeli kalkınma modellerine bırakmaya başlamıştır.

Çevre Sanayi İlişkisinin Atık Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi;

Dünyadaki birçok ülkenin başlıca sorunu olan katı atıklar ve endüstriyel atıklar, Türkiye'nin de en önemli çevre problemlerinden biridir. Özellikle Türkiye'nin batı bölgelerinde yoğunlaşmış olan sanayi faaliyetleri hızlı bir şekilde büyümektedir. Buralarda sanayii atıklarının, özellikle de tehlikeli atıkların bertarafından kaynaklanan problemler giderek artmaktadır.

Yaşanan sorunların giderilmesi amacıyla atık yönetimine ilişkin gerek mevcut yönetmeliklerde gerekse Avrupa Birliğine uyum sürecinde ulusal mevzuatın uyumlaştırılması çalışmalarında hazırlanan yeni yönetmeliklerde atıkların kaynağında azaltılması, atıkların mümkün olan en yüksek oranda geri kazanılması, geriye kalan atıkların ise tekniğine uygun olarak nihai bertarafının sağlanması ana ilkeler olarak benimsenmiştir.

Bu kapsamda, 2872 Sayılı Çevre Kanununun amacı da bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamaktır, olarak yeniden tanımlanmıştır.

Bakanlık olarak başta Çevre Kanunu olmak üzere tüm mevzuat ve uygulamalarda AB'nin genel çevre politikalarında da yer alan hususlar ön planda tutulmuştur. Bunlar;

"Kirlilik Kontrolü" kavramı yerine "Kirliliğin Önlenmesi" kavramının ön planda tutulması,
Kirliliğin kaynağında önlenmesi,
Atıkların minimuma indirilmesi,
En iyi teknik ve teknolojilerin kullanılması,
Enerjinin verimli kullanılması,

İzleme-denetim sisteminin etkin uygulanması
Kirlenen öder prensibinin uygulanması,
Şeklindedir.

Çevre Kanunu'nda Yapılan Değişiklik İle Getirilen Düzenlemeler

"Sürdürülebilir Kalkınma İlkesi"nin dikkate alınması,
"Çevreye İlişkin Bilgi" ve "Stratejik Çevresel Değerlendirme" kavramları,
Çevrenin korunmasında ekonomik araçlar kullanılması,
Çevre politikalarının oluşumunda "katılım hakkı",
Çevre ile uyumlu teknolojilerin kullanılması,
"Yüksek Çevre Kurulu"nun en üst düzeyde oluşturulması,
İzin alma, arıtma ve bertaraf etme yükümlülüklerine ilişkin yeni düzenleme,
Atıksu altyapı sistemlerinin kurulmasından sorumlu birimler,
Atıkların yönetimi ile ilgili genel kurallar,
Kirlenen öder, üretici sorumluluğu ve yetkilendirilmiş kuruluş kavramları
Tehlikeli kimyasallar ve tehlikeli atıkların yönetimi ile ilgili genel kurallar,
Mali sorumluluk sigortası yapma yükümlülüğü,
Acil durum planlarının hazırlanması zorunluluğu,
Atık kabul tesislerinin kurulması zorunluluğu,
Biyolojik çeşitliliğin, ekosistemin, sulak alanların ve doğal kaynakların korunması,
Gürültü ve titreşim ile ilgili düzenleme,
Toprağın korunması,
Çevre görevlisi ya da çevre yönetim birimi kurma yükümlülüğü,
Çevre gönüllüsü kavramı,
Çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesine ilişkin hizmetlerin finansmanı için gelir kalemleri,
Arıtma tesisleri için enerji teşviki,
Ayrı ayrı suç tanımları,
Her bir suç için fiilin ağırlığı ve niteliğine göre ayrı yaptırım.
Başlıkları altında toplanabilir.

Çevre Sanayi İlişkisinin Hava Kalitesi Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi;

11 Ağustos 1983 tarih ve 18132 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2872 sayılı Çevre Kanununa müteakip gelişen sanayi sektörüyle beraber bu sektörde yer alan tesisler için yönetmelik çıkarılması ihtiyacı doğmuş ve 2/11/1986 Tarih ve 19269 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği daha sonra bazı değişiklikler yapılarak 07/10/2004 Tarih 25606 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Endüstriyel Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği ve değişen koşullar ve talepler göz önüne alınarak hazırlanan ve halen yürürlükte olan 22/07/2006 Tarih ve 26236 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Endüstri Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği çıkarılmıştır.

Kronolojik Sırayla Hava Kalitesinin Korunmasına Yönelik Çıkarılan Yönetmelikler
2/11/1986 Tarih Ve 19269 Sayılı Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği
07/10/2004 Tarih 25606 Sayılı Endüstriyel Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği

22/07/2006 Tarih Ve 26236 Sayılı Endüstri Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği

Endüstri Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği (ETKHKKY):

Bu yönetmeliğin amacı; sanayi ve enerji üretim tesislerinin faaliyeti sonucu atmosfere yayılan is, duman, toz, gaz, buhar ve aerosol halindeki emisyonları kontrol altına almak; insanı ve çevresini hava alıcı ortamındaki kirlenmelerden doğacak tehlikelerden korumak; hava kirlenmeleri sebebiyle çevrede ortaya çıkan umuma ve komşuluk münasebetlerine önemli zararlar veren olumsuz etkileri gidermek ve bu etkilerin ortaya çıkmamasını sağlamaktır.

Bu amaç kapsamında, tesisler atmosfere yaydıkları emisyon miktarları dikkate alınarak uygulamada İzne Tabi olan Tesisler ve İzne Tabi Olmayan Tesisler olarak değerlendirilmiş ve atmosfere yaydıkları emisyon miktarının önemli olduğu düşünülen tesisler Yönetmelikte İzne Tabi Olan Tesislerin Listesi başlığı altında verilmiştir.

Mevcut Mevzuata göre; sanayi tesisleri üretim kapasiteleri ve kirletici yükleri dikkate alınarak A(Büyük Kapasiteli) grubu ve B(Küçük Kapasiteli) grubu olarak iki grupta değerlendirilmektedir. Ancak bazı tesisler üretim kapasiteleri dikkate alınmaksızın üretim proseslerine göre A(Büyük Kapasiteli) grubu veya B(Küçük Kapasiteli) grubunda değerlendirilmektedir.

İzne Tabi Sanayi Tesisleri bu Yönetmeliğin 6.Maddesi gereğince, planlama aşamasında Emisyon Ön İzni, işletme aşamasında ise Emisyon İzni almakla yükümlüdürler.

ÇED Yönetmeliği kapsamında yer alan tesisler için ÇED Yönetmeliğine göre alınan ÇED Olumludur Kararı veya ÇED Gerekli Değildir Kararı Emisyon Ön İzni yerine geçer. ÇED Yönetmeliği kapsamında yer almayan ancak bu Yönetmeliğin A ve B listelerinde yer alan tesisler emisyon ön iznine tabi olup bu tesisler için emisyon izin sürecinde uygulanan prosedüre benzer bir prosedür uygulanmaktadır.

Emisyon ön izin verilen tesisler, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarının alınarak üretime geçilmesini takiben 1 (bir) yıl içinde Emisyon İzni için başvuramazlar ise Emisyon Ön İzni kendiliğinden geçersiz sayılır.

Emisyon İznine Tabi Tesisler, bu Yönetmeliğin eklerinde açıklanan emisyon izin dosyası ve emisyon ölçüm raporu formatlarına göre emisyon izin dosyası hazırlayarak emisyon izni istediklerine dair dilekçeyle birlikte Valiliklere başvururlar, dosyası valilikte incelenen tesisler, İzne Tabi Tesisler Listesinin B grubunda yer alıyorsa değerlendirmesi Valilikçe yapılarak Mahalli Çevre Kurulunun Uygunluk kararıyla B grubu emisyon izin belgesi, bu listenin A grubunda yer alıyorsa dosyanın Bakanlığa gönderilerek Valilik ve Bakanlık koordineli değerlendirmesi sonucu uygun görülmesi durumunda Bakanlık tarafından A grubu emisyon izin belgesi verilir.

Anılan yönetmeliğin ilgili maddesi gereğince, tesis yetkilileri, emisyon izni alan Liste A'da yer alan tesisler için her 2 (iki) yılda bir, Liste B'de yer alan tesisleri için her 3 (üç) yılda bir, izin anında öngörülen verilerden herhangi bir sapma olup olmadığını ve tesiste yapılan iyileştirmeleri rapor etmek zorundadır.

Ayrıca, Bakanlık yönetmelikte belirtilen esaslara uyulmaması durumunda bu Yönetmeliğin ilgili maddeleri gereğince tesisleri yasaklama, tesisi kurulu bulunduğu yerden kaldırma, kapatma ve emisyon iznini iptal etme yetkisine sahiptir.

İzne Tabi olmayan tesisler de, bu yönetmeliğin ilgili maddesi gereğince, yönetmelikte verilen emisyon sınır değerlerini sağlamak ve gerekli görüldüğü durumlarda emisyon ölçümlerini yaptırarak yetkili mercie sunmak zorundadır.

Bu Yönetmelikte belirtilen hüküm ve esasların yerine getirilmemesi durumunda uygulanacak kanuni cezalar, Türk caza kanununa göre ve çevre kanununa göre uygulanacak cezalar olarak değerlendirilmiş olup,

Hava Kalitesi Yönetimi ve ilgili Çevre Kanunu hükümleri

11 Ağustos 1983 tarih ve 18132 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2872 sayılı Çevre Kanununda, Değişik: 26/4/2006 – 5491 ile yapılan değişiklikler ile emisyon izni açısından uygulanan idari yaptırım ve para cezaları aşağıda maddelerde belirtilen şekilde düzenlenmiştir.

Madde-15: Faaliyetlerin Durdurulması

Bu Kanun ve bu Kanun uyarınca yayımlanan yönetmeliklere aykırı davrananlara söz konusu aykırı faaliyeti düzeltmek üzere Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından bir defaya mahsus olmak üzere esasları yönetmelikle belirlenen ve bir yılı aşmamak üzere süre verilebilir.

Faaliyet; süre verilmemesi halinde derhal, süre verilmesi durumunda, bu süre sonunda aykırılık düzeltilmez ise Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulur. Çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike yaratan faaliyetler süre verilmeksizin durdurulur.

Madde-20: İdari Nitelikteki Cezalar

Hava kirliliği yönünden önemli etkileri nedeniyle kurulması ve işletilmesi yönetmelikle izne tâbi tutulan tesisleri, yetkili makamlardan izin almadan kuran ve işleten veya iznin iptal edilmesine rağmen kurmaya ve işletmeye devam eden veya bu tesislerde izin almaksızın sonradan değişiklik yapan veya yetkili makamların gerekli gördükleri değişiklikleri tanınan sürede yapmayanlara 24.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu tesislerde emisyon miktarları yönetmelikle belirlenen sınırları aşıyorsa 48.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.

İzne tâbi tesisleri, aldıkları izin belgesinde veya yönetmeliklerde öngörülen önlemleri almadan veya yönetmeliklerde belirlenen emisyon standartlarına ve sınırlamalarına aykırı olarak işletenlere 24.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Hava kirliliği yönünden kurulması ve işletilmesi izne tâbi olmayan tesislerin işletilmesi sırasında yönetmelikle belirlenen standartlara aykırı emisyonla neden olanlara 6.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Madde-23: Fiillerin Tekrarı

Bu Kanunda belirtilen idarî para cezaları, bu cezaların verilmesini gerektiren fiillerin işlenmesinden itibaren üç yıl içinde birinci tekrarında bir kat, ikinci ve müteakip tekrarında iki kat artırılarak verilir.

Çevre Sanayi İlişkisinin Deniz-Kıyı Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi;

Deniz ve Sahil Kirliliğinde Alınan Önlemler:

Deniz kirlenmesini şöyle tanımlayabiliriz; deniz ekosistemine zarar veren, insan sağlığını bozan, balıkçılık da dahil olmak üzere, denizlerdeki faaliyetleri engelleyen, denizin kullanım kalitesini etkileyen ve değerini azaltan madde veya enerjinin insanlar tarafından deniz ortamına doğrudan veya dolaylı olarak bırakılmasıdır.

Denizlerimizde canlı yaşamının sayıca ve türce giderek azalması, kentsel, endüstriyel ve tarımsal atıklardan kaynaklanan deniz kirliliğinin artması kıyısız yapılaşmanın büyümesi ve aşırı avlanmanın önemli sonucudur. Çeşitli yollardan meydana gelen deniz kirliliği, doğal kaynakların sürdürülebilirliği ve insanların geleceği bakımından büyük önem arz etmektedir.

Günümüzde büyük boyutlara ulaşan deniz kirlenmesinin kaynağı büyük oranda kara kökenli kirleticiler olmakla beraber deniz taşımacılığında kaynaklanan kirlilik toplam kirliliğin yaklaşık %10'unu oluşturmaktadır.

Deniz ve sahil kirliliğini önlemek amacıyla Bakanlık olarak çıkartmış olduğumuz yönetmelikler çerçevesinde yapmakta olduğumuz izleme ve denetleme çalışmaları yanı sıra, Ulusal Projeler ile Uluslararası Sözleşmeler kapsamında ülkemiz yükümlülüklerinde yer alan kirlilik izleme projeleri süreklilik arz etmektedir. Bu çalışmalar aşağıda yer almaktadır.

Deniz Çevresinin Petrol Ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale Ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun:

5312 sayılı Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak çıkartılan yönetmelikler kapsamında "Kasten veya Kaza Sonucu Oluşan Deniz Kirliliğinin Önlenmesinde Uluslararası İşbirliğinin Oluşturulması" isimli 2850/2000/ EC Sayılı Avrupa Birliği Direktifinin Türk Mevzuatı uyumlaştırılması çalışması yapılmaktadır. Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak 21 Ekim 2006 tarih ve 26326 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanunun Uygulama Yönetmeliği kapsamında çalışmalara başlanılmıştır.

Gemilerden Atık Alınması Ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliği:

Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) tarafından hazırlanan bu Sözleşmenin iki temel amacı; denizlerin petrol, zehirli sıvılar, ambalajlı zararlı maddeler, pis sular ve çöpler ile kasıtlı kirlenmesinin

önlenmesi ve gemilerin neden olduğu kaza sonucu doğabilecek deniz kirlenmesinin en aza indirilmesidir. Bu amaca yönelik olarak ülkemizde atık kabul tesisleri konusunda yeterli bir ulusal politikanın oluşturulması amacı ile Bakanlığımız koordinasyonunda Ulaştırma Bakanlığı ile birlikte "Gemilerden Atık Alınması ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliği" hazırlanmış ve 26.12.2004 tarih ve 26582 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte lisanslı atık kabul tesisleri atık alımı işlemlerini MARPOL 73/78' de belirtilen standartlarda yapmaya başlamışlardır.

Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği:

76/160 sayılı Yüzme Suyu Direktifi ile ulusal mevzuatın uyumu çerçevesinde Sağlık Bakanlığı ile koordineli olarak hazırlanan "Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği" 09.01.2006 tarih ve 26048 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Yönetmeliğin amacı, insan sağlığını ve çevreyi korumak üzere, yüzme ve rekreasyon amaçlı kullanılan suların kalitesini belirlemek ve bu suların başta mikrobiyolojik olmak üzere her türlü kirlenme ile kirlenmesinin engellenmesini sağlamaktır.

Deniz kıyı yönetimi açısından yürütülen ulusal ve uluslararası proje çalışmaları

Karakökenli Kirleticilere İlişkin Ulusal Eylem Planı Hazırlanması Projesi:

Ülkemiz denizleri, kıyı alanlarında yoğunlaşan kentleşme, kara ve denizde gerçekleştirilen turizm faaliyetleri, kıyı bölgelerinin sunduğu imkanlar nedeniyle hızla artan endüstriyel faaliyetler deniz taşımacılığı ve iç bölgelerden yüzeysel sular vasıtasıyla gelen evsel ve endüstriyel kirlilik gibi çeşitli kaynaklardan kirlenmeye maruz kalmaktadır. Kirlenmenin kontrol altına alınabilmesi için tedbirlerin belirlenmesi amacıyla öncelikle kirlilik yaratan kaynaklar ile bu kaynakların kirlilik yükünün belirlenmesi gerekmektedir.

Bu amaçla, Ülkemizin de taraf olduğu Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması (Barcelona) Sözleşmesi ve Ek' i Kara Kökenli Kaynaklar (LBS) Protokolü'nün 5nci maddesi ile söz konusu protokolün amacına ulaşabilmesi amacıyla eylem planları, programları ve önlemleri, uygulama zaman çizelgeleri ve önceliklerinin tüm taraf ülkeler için aynı standartlarda belirlenmesi amacıyla kabul edilen Stratejik Eylem Programı (SAP) gereğince "Kara Kökenli Kirleticilere İlişkin Ulusal Eylem Planı" hazırlanması çalışmaları 1997 yılından bu yana Bakanlığımız koordinatörlüğünde ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile tamamlanmıştır.

Bakanlığımız koordinatörlüğünde TÜBİTAK-MAM ve İTÜ Mühendislik Fakültesi Öğretim görevlilerinden oluşan bir grup tarafından yürütülmüş olan "Kara Kökenli Kirleticilere İlişkin Ulusal Eylem Planı Hazırlanması Projesi" çerçevesinde ilk aşamada 2001 yılında Akdeniz'e ve 2002 yılında Ege Denizi'ne kıyısı olan 11 havzada çalışmalar yürütülmüştür. Bu havzalar DSİ'nin drenaj sahaları itibariyle Türkiye'yi böldüğü 26 havzadan Akdeniz'e ve Ege'ye kıyısı olan Batı Akdeniz, Antalya, Doğu Akdeniz, Seyhan, Ceyhan, Asi, Kuzey Ege, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes, Meriç-Ergene havzalarıdır.

Med-Pol Uzun Süreli Bilimsel Araştırma ve İzleme Projesi:

Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması (Barselona Sözleşmesi) ve Ek'i Protokolleri gereğince Akdeniz'e kıyıdaş ülkeler tarafından deniz kirliliği izleme programlarına paralel olarak ülkemizde de çalışmalar 1983 yılından bu yana sürdürülmektedir. Proje, Ege ve Akdeniz Havzasını kapsamaktadır. Ülkemiz denizleri, kıyı alanlarında yoğunlaşan kentleşme, kara ve denizde gerçekleştirilen turizm faaliyetleri, kıyı bölgelerinin sunduğu imkanlar nedeniyle hızla artan endüstriyel faaliyetler deniz taşımacılığı ve iç bölgelerden yüzeysel sular vasıtasıyla gelen evsel ve endüstriyel kirlilik gibi çeşitli kaynaklardan kirlenmektedir. Kirlenmenin kontrol altına alınabilmesi için tedbirlerin belirlenmesi amacıyla denizlerimizin kirlilik durumu, kirliliğin zamana bağlı olarak gösterdiği değişim ve kirlilik yaratan kaynakların kirlilik yükünün belirlenmesi gerekmektedir. Proje 2006 yılında da devam ettirilecektir.

Karadeniz Kirlilik İzleme Projesi:

Proje Karadeniz Stratejik Eylem Planı çerçevesinde taraf olduğumuz Bükreş Sözleşmesi kapsamında yürütülmektedir. Karadeniz'in mevcut kirlilik durumunun tespitinin yanı sıra Karadeniz'de kirliliğe neden olan kara kökenli kirleticilerin alıcı ortamlarındaki konsantrasyonlarının herhangi bir zamandaki artma veya azalma eğiliminin tespit edilmesi ve kirleticilerin ekonomik önemi olan biyolojik organizmalarda da izlenmesi ile besin zincirindeki etkiler de ortaya konabilecektir.

İzleme frekansları tüm Karadeniz boyunca en batıda İğneada'dan Hopa'ya kadar tüm kıyı şeridini içermektedir. Bu kapsamda toplam 21 nokta belirlenmiş ve bu 21 noktanın 20 m, 50 m ve 100 m konturlarına dikey hat halinde istasyonlar yerleştirilmiştir. Bu şekilde çalışma toplam 63 istasyonu kapsamaktadır. İlave olarak Tuna Nehri'nin Karadeniz'e ve İstanbul Boğazı, dolayısı ile Marmara Denizi'ne olan etkilerinin tespiti için aylık olarak K0, mevsimsel olarak K1 ve K3 istasyonlarında da çalışmalar yürütülmektedir

Karadeniz Ekosisteminin Yeniden Kazanılması Projesi:

Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi (Bükreş Sözleşmesi) çerçevesindeki GEF destekli "Karadeniz Ekosisteminin Geri Kazanımı Projesi" adlı bölgesel proje başlatılmış olup; projenin uzun vadeli amacı, Karadeniz ekosisteminin 60'lı yıllardaki duruma getirmek için tehlikeli maddeler ile besin değerlerinin azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınmasıdır. Orta vadeli amacı ise 1997'de ölçülen nitrojen ve fosfor değerlerinin aşılması için acil önlemlerin alınması olarak değerlendirilmiştir

Mersin Erdemli Belediyeler Birliği Sahil Bandı Altyapı Projesi Fizibilite Çalışmaları

Bakanlığımızın koordinasyonu ile, "İçel Sahil Bandı Belediyeleri Pissu Katı Atık Hizmetleri Birliği (Erdemli/İÇEL) Sahil Bandı Altyapı Projesi Fizibilite Çalışmaları" için Birlik ile UNEP/MAP Koordinasyon Birimi arasında bir Anlaşma Mektubu imzalanmış olup, çalışmalar tamamlanma aşamasındadır.

Mavi Bayrak Projesi:

Mavi Bayrak, Çevre Eğitim Vakfı (FEE) koordinatörlüğünde deniz suyundan alınan numunelerin analizlerine göre, belirlenen kriterlere uygunluğunun tespiti sonucunda plaj ve marinalara verilen

uluslararası bir çevre ödülüdür. Türkiye Çevre Eğitim Vakfı, Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı tarafından ortaklaşa yürütülen bir projedir. 2005 yılında 192 plaj ve 14 marina Mavi Bayrakla ödüllendirilmiştir.

Anadolu Su Havzaları Rehabilitasyon Projesi:

2006 - 2011 yılları arasında Karadeniz'e deşarj olan Kızılırmak ve Yeşilirmak nehirleriyle taşınan ve tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan besin kirliliğinin azaltılmasına yönelik yapılan GEF kaynaklı bir projedir.İyi Tarımsal Uygulama Rehberinin hazırlanmasıyla AB'ye uyum için gerekli olan politik ve kurumsal yapının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

Proje Uygulama Alanı olarak, Amasya, Tokat, Çorum ve Samsun illeri seçilmiştir.

Kirletici Salınım ve Taşınım Kaydı Projesi (PRTR):

PRTR bir çevresel veri tabanı veya potansiyel zararlı salınım veya arıtma veya bertaraf için uzaklaştırılan atık gibi havaya, suya ve toprağa taşınım envanteridir. Sabit kaynaklardan PRTR için veri toplamaya ek olarak, PRTR'ler tarım ve ulaşım faaliyetleri gibi yaygın kaynaklardan salınım tahminlerini de içerecek şekilde tasarlanırlar. Akdeniz'e kıyısı olan ülkemizde İzmir ilinde PETKİM ve MSA pilot sektör olarak seçilmiş olup; bu sektörlerde kullanılan ve dışarıya salınan kimyasallar için PRTR sisteminin uygulanmasını amaçlamaktadır.

Marmara Denizi Çevre Master Planı ve Yatırım Stratejileri Projesi (MEMPIS):

01.02.2005 tarihinde 2.414.000 Avroluk (Tamamı hibe yoluyla Avrupa Yatırım Bankası tarafından karşılanacaktır.) "Marmara Denizi Çevre Master Planı ve Yatırım Stratejileri Projesi" çalışmalarına başlanmıştır. Çalışma alanı Marmara Denizi'ni ve Marmara Denizi'nin etkileşim içerisinde olduğu havza ve bölgeleri (İstanbul, Tekirdağ, Çanakkale, Balıkesir, Bursa, Yalova ve Kocaeli) kapsamaktadır. Marmara Havzası Çevre Master Planı Ve Yatırım Stratejileri Projesinin Marmara Denizi Havzasında çevre kirliliğinin önlenmesi ve AB direktiflerine bağlı olarak yapılacak yatırım ihtiyaçlarının belirlenmesini sağlayacak bir Master plan olması sebebiyle önemi büyüktür

Deniz Kıyı Yönetimi ve Çevre Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler

1. 09.08.1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun değişik 9.maddesinin (h) bendinin ikinci paragrafında, "...denizlerde yapılacak balık çiftlikleri, hassas alan niteliğindeki kapalı koy ve körfezler ile doğal ve arkeolojik sit alanlarında kurulamaz..." ibaresi ile birlikte, aynı Kanunun 2. maddesi ile "hassas alan" "ötrofikasyon riski yüksek olan ve Bakanlıkça belirlenecek kıyı ve iç su alanlarını" kapsayacak şekilde tanımlanan alanlarda faaliyet gösteren balık çiftlikleri için, Kanunun geçici 2.maddesinde; 2872 sayılı Çevre Kanununun 9 uncu maddesinin (h) bendine aykırı tesisler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde kapatılır hükmü getirilmiştir.

2. 2. Kanunun "İzin alma, arıtma ve bertaraf etme yükümlülüğü" başlıklı 11. maddesi ile; Liman, tersane, gemi bakım-onarım, gemi söküm, marina gibi kıyı tesislerine, gemilerde oluşan petrolü, yağlı katı atıklar ve sintine, kirli balast, slaç, slop gibi sıvı atıklar ile evsel atık su ve katı atıkların alınması, depolanması, ile ilgili atık kabul tesisi yapma, atıkların taşınması ve bertaraf edilmesi veya ettirilmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Maddede belirtilen tesislerin, kurmak zorunda oldukları tesisler ile söz konusu atıkların depolanması, taşınması ve bertaraf edilmesi ile ilgili Yönetmelik

26.12.2004 tarihi ve 25682 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, yönetmelik hükümlerine göre limanlarda kurulan atık kabul tesisleri lisanslandırılmaktadır.

Yönetmelik hükümlerine göre atık kabul tesisi kurmayanlar ile kurup da çalıştırmayanlar hakkında idari para cezası uygulanacağı husus da kanunun 20 madde (f) bendinde ayrıca belirtilmiştir.

3. İdari nitelikteki cezalar kanunun 20. maddesinde belirtilmekte olup, Kanunda öngörülen yasaklara ve sınırlamalara aykırı olarak ülkenin egemenlik alanlarındaki denizlerde ve yargılama yetkisine tâbi olan deniz yetki alanlarında ve bunlarla bağlantılı sularda, tabii veya sunî göller ve baraj gölleri ile akarsularda; gemilere verilecek cezalar söz konusu maddenin (ı) bendinde belirtilmiştir.

Bu cezaların uygulanması ile ilgili olarak; ülkenin egemenlik alanlarındaki denizlerde ve yargılama yetkisine tabi olan deniz yetki alanlarında 2872 sayılı Çevre Kanununun hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisi; Bakanlığımızca yayımlanan 21 Haziran 2006 tarih ve B.18.0.ÇYG.0.06.00.01-010.06.02-7174 sayılı genelge(2006/13) ile

Denizcilik Müsteşarlığı, Bölge Müdürlüğü bağlısı Liman Başkanlıklarına,
Sahil Güvenlik Komutanlığı, Bölge Komutanlığı bağlısı Bot Komutanlıklarına,
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Çevre Koruma ve Geliştirme Daire Başkanlığına,
Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Çevre Koruma Daire Başkanlığına,
Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Çevre Koruma Daire Başkanlığına,
Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Çevre Sağlığı Daire Başkanlığına,
Devredilmiştir.